

T-125

ترجمان

لغت عربی و ترکی و فارسی

بغداد

۱۳۲۲

طبع في مطبعه الولاية

و جاز
۱۲۴

۱۲۴
انت عربی و ترکی و فارسی

۱۲۷

۳

بمشهد

۱۲۲۷

طبع و نشر اولاد

الباب الاول في بيان المصدر

او مكي باب مصدر بيانده در

باب اول در بيان مصدر است

عربی	ترکی	فارسی
العلم	بیلیمک	دانستن
الفهم	افهمید	کلمقون
التعليم	اوکرتمک	آموختن
القراءة	اوقومق	خواندن
الكتابة	یازمق	نوشتن
الامر	بیورمق	فرمودن
الهی	کلمک	آمدن
الذهاب	کنتمک	رفتن
العود	اوتورمق	نشدن
القيام	قائمق	برخواستن
الوقوف	طورمق	ایستادن

الاكل	بمك	خوردن
الشرب	ابجمك	شامبدان
السمع	اشتمك	كوش كردن
النظر	باقق	نگاه كردن
الارائة	كوسترمك	نمودن
الكلام	سوز	سخن
القول	دبمك	كفتن
التربية	بلمك	پروریدن
العمل	طابق	کردن
الخوف	غورقق	ترسیدن
الوقوع	دوشك	افتادن
الرمى	آتمق	انداختن
الحط	قومق	كذارفتن
الستر	اورتمك	پوشیدن
الزوم	اوبومق	خفتن
الاضطجاع	طابق	خوابیدن

(۱)

سوزانیدن	یا فاق	الحرق
وارد شدن	کبر مک	الدخول
بیرون رفتن	جیق مق	الخروج
بستن	با غلق	الربط
کشادن	چوز مک	الحمل
دوشیدن	سود صا غلق	الحلب
چاروب کردن	بشور مک	الكنس
بریدن	کسمک	القطع
زدن	اور مق	الضرب
کریختن	قاجق	الهروب
رسیدن	ایر مک	الوصول
دادن	ویر مک	الاعطاء
کرفتن	آلق	الاخذ
فروختن	صامق	البيع
خریدن	صا تون المق	الشراء
دادخواستن	دبک	الش

(۵)

خمیر کردن	یوغور مق	المجن
بخن	بشرمک	الطبخ
شکافتن	قبامق	الغلق
کندن	قوپار مق	القلع
شمردن	صایمق	العد
زاییدن	طوغور مق	الولادة
فرا موش کردن	اونو تمق	النسیان
شرم کردن	ارتانمق	الحیاء
پرسیدن	صور مق	السؤال
پاشنید	صاجمق	البدار
خواست	استمک	الطلب
سوار	بنمک	الركوب
فرود آ	اینمک	النزول
خاییدن	چینمک	المضغ
فرو بردن	یوتمق	البلع
زهراب	ایشمک	البول

غاطط کردن	مچیدن	التغوط
زیاد شدن	آرتمق	الزيادة
کمر شدن	اکسملک	التقصان
آغاز کردن	باشلمق	الابتداء
رها کردن	قور زرمق	التخليص
سوراخ کردن	ملک	الحرق
جوشیدن	قینمق	الغلي
دزدی کردن	اوضرلق	السرقه
پرواز کردن	اوچمق	الطيران
دوختن	دیکمک	الحياطة
خفه کردن	بوغمق	الحنق
صرفه کردن	اوکسرمک	السعال
عطسه کردن	اغسرمق	العطاس
خندیدن	کولک	الضحك
کریستن	آغلمق	البكاء
کزیدن	امیرمق	العض

المص	امك	مكیدن
البوس	اوبك	بوسیدن
الصاح	بارشمنق	آشمنق كردن
البل	اصلنمنق	تر كردن
الصلب	اصمنق	اوبختن
الفسل	يومق	شستن
العموم	يوزمك	شنا كردن
الفطس	طالمق	غوطه كردن
الفرق	هآمنق	غرق شدن
الذبح	بوغزمنق	سر بریدن
السلخ	صوبمنق	پوست كندن
القتل	اولدرمك	كشتن
البناء	بايمنق	ساختن
الهدم	يتمق	ويران كردن
الاحتراز	صاقمنق	نكاهداشتن
الرفع	قالدرمنق	برداشتن

الحط	مومق	بکذاشتن
المسلو	طولدرمق	پر کردن
السب	ازارلمق	فحش دادن
الشم	سوکک	دشنام دادن
الفتح	آچق	کشادن
القفل	قیامق	بستن
الصید	اولق	شکار کردن
الحصام	چکشک	دشمنی کردن
الاطهار	اشکاره ایتک	اشکاره کردن
الاخفاء	کیزاک	پنهان کردن
التمخية	ساقلامق	حفظ کردن
التخليص	تورترمق	خلاص کردن
اللف	صارمق	پیچیدن
التأني	اکانیمک	صبر کردن
التفخ	اوفورمک	دمیدان
الانتفاخ	ششمک	اهااس کردن

العرش	دوشه ملك	کشدن
الشم	قو قلمق	بوییدن
الذوق	طامق	جشدن
اللمس	دكمك	دست یابیدن
المحب	دوكمك	ریختن
العدم	دو قمعق	بر خوردن
المسح	سلمك	پاك کردن
المنسخين	ایصنق	کرم کردن
التبريد	صوغنق	سرد کردن
انزور	چكمك	کذاشتن
السحب	چكمك	کشیدن
الجر	چكمك	کشیدن
النشر	سر ملك	فرش کردن
الوجدان	بولق	یافتن
انفاه	ایر لاق	توانکر
الصباح	جاغرمق	آواز کردن

بخش کردن	یاغشامق	المهبة
بافتن	طوقومق	النسج
طی کردن	بوكمك	القتل
برگزیدن	اوگورتمك	الاختاب
سپارش کردن	اصمرماق	التوصية
دوست گرفتن	سومك	الحبة
باره کردن	یرتمق	الشرط
خشم کردن	اوفكمك	الغیظ
لرزیدن	دتره مك	الارتعاش
پوشیدن	كیمك	اللبس
وزن کردن	طارتمق	الوزن
بخاك سپردن	كومك	الدفن
بکیل زدن	اولچك	الكيل
لیسیدن	یلامق	الاهسر
یاد کردن	اینامق	التصديق
دروغ کردن	یلانلق	التكذيب

الرجوع	دو نمک	برکشتن
الصبرورة	اولمق	شدن
الاتكاء	طیانمق	تکیه کردن
الاعب	اوینامق	بازی کردن
الادلاء	صرقتمق	جلوه کردن
الدلال	فازلیمق	عشوہ کردن
الاطفاء	سوندرمک	خاموش کردن
الحدعة	الدامق	فرب دادن
الایراد	کتورمک	اوردن
الاحقار	خوردماق	ذایل شدن
الحفظ	ازبرمک	یادداشت
التزین	دوزتمک	زینت دادن
الحصاد	بچمک	درو کردن
الجمع	طویلامق	کرد کردن
المدح	اوکمک	ستودن
الدم	فنا سونیمک	ملاصفت کردن

افريدن	يرايق	الحاق
كفتن	سويلك	النطق
ترك كردن	بوشلامق	التخل
فرا كرفتن	قيلمق	الاحاطة
پيش كردن	كچشمك	المسابقة
داه دفتن	كزملك	الهزو
شتاب كردن	ايومك	المعجلة
كندى كردن	اكلنمك	البطوة
تعجيل رفتن	سكرتمك	الجرى
زعمت كشيدن	يوردلماق	التعب
هضم نمودن	سكرمك	الهضم
مسرور شدن	سونمك	الفرح
غصه كشيدن	طاسة لئيق	الغم
كوشش كردن	چالشمق	الاجتهاد
فكر نمودن	دوشنمك	التفكر
كان بردن	كان ايتمك	الظن

آواره ماندن	شاشمرق	التخیر
مصلحت کردن	طاشمق	المشوره
حکایت نمودن	لقردی ایتمک	الحکی
بحث کردن	سویلشمک	المحادثة
گفتگو کردن	قونشمق	المخاطبة
امراد کردن	قسلمک	الوسوسة
صدا کردن	باغمرق	الصراخ
ساکت شدن	صوصمق	السکوت
روژه گرفتن	اورح طوئمق	الصیام
صحبت کردن	دوستلشمق	المصاحبة
دشمنی کردن	دشمنلق	العداوة
شوخی نمودن	لطیفه ایتمک	المزاج
فحرت کردن	اکراء ایتمک	الکراهة
بستوه آمدن	اوصانمق	الزعل
بتک آمدن	بیقمق	الفرق
خفه کردن	غوغا ایتمک	الحقاق

الحرب	جنگ ایتک	جنگ کردن
التعزیر	ازار لبق	ازار کردن
المنازعة	بوز شمعق	نزاع کردن
الغيرة	قصه شمعق	حمیت کردن
الملاعبة	اوینا شمعق	بازی کردن
الغش	الدائمق	قریب دادن
الجفل	اورکاک	رم کردن
الشغل	ایشلمک	کار کردن
الانفصال	ایرملق	حدا شدن
الاستعمال	قوللنمق	بکارداشتن
الرضاء	قائل اولمق	تن در دادن
الضمانة	کفیل اولمق	بذمه گرفتن
العربون	بنی ویرمک	بیع دادن
الاخذوا المعطأ	الشن ویرش	داستر گرفتن
العشم	اوشمق	کله کردن
الريح	کار ایتک	نفع برداشتن

الاکتساب	قز نمق	سودا کردن
الحسرة	ضرر ایتک	زیان کردن
الاعانة	پاردم ایتک	مدد نمون
الدين	بورج ایتک	وام گرفتن
الساف	اود بخ یرمک	قرض دادن
النتقع	فائده لئک	فائده بردن
الجمع	طویلنق	بگرد آوردن
الوفاء	اوده مک	بجدا آوردن دعهده
التقسيم	طاغتمق	قسمت کردن
التخصيص	بای ویرمک	حصه دادن
التحضير	حاض رماق	اماده کردن
التأدية	کوتورمک	برداشتن
الارسال	کوندرمک	فرستادن
المشى	یوریمک	قدم برداشتن
المصادقة	راست کلک	راست آمدن
الملاقات	قارشمق	رسیدن یکدیگر

الاستظار	کوزتمک	منتظر شدن
الراحة	دیکلنمک	ارام کردن
التنقیح	سچمک	بالک نمودن
التزبیل	ایندرمک	فرود آوردن
الموت	اولمک	مردن
الرقص	اوینامق	بازی کردن
الغیب	ایتمک	دور از نظر شدن
التهب	یغما ایتمک	غارت کردن
السرقة	جایق	دزدی کردن
الخطف	قایمق	ربودن
الاذیة	اذیت	جفا کردن
التفتیش	ارامق	جستجو کردن
الضیاع	غائب ایتمک	غائب کردن
التبین	یملی ایتمک	پیدا کردن
الاطلاع	اکاه اولمق	خبردار شدن
المرخی	براقمق	رها نمودن

افتادن	دوشمك	المسقط
محو کردن	بوزمق	التبطل
نکاهداشتن	طوتمق	المسك
درخت نشانیدن	اچاج ديكمك	الغرس
كشت رادی کردن	اكن اكمك	الزرع
پيختن	قالبورلمق	الغريالة
اسيا کردن	او كوتكمك	الطاحن
پيختن	اله مك	النخل
نشنه شدن	صوصامق	العطش
پاره کردن	پاره ماق	التقطيع
شاه کردن	صوصمق	التشميط
قطع کردن	طوغرمق	القت
جوشانیدن	حشلمق	السلق
صاف کردن	سورمك	التصفية
توی هم کردن	قارشدرمق	الاشمط
چیدن	بولمق	التف

پاره نمودن	پاره ملک	التقطیع
جسانیدن	یا پیشدرمق	الادباق
کداختن	آریتمک	التذویب
صلابت کردن	ازمک	الدهر
کرستیگی	اجلق	الجلوع
سپری	طوقلق	الشبع
باور نمودن	قامق	التصديق
خالی کردن	بوشالتمق	التفريع
سرفه کردن	پوسکر مک	السبح
زنده کردن	دیرلتمک	النشر
درک کردن	دویمق	الدراية
در خواب صد کردن	خورلمق	التسخير
مال خو لیا کردن	صایقلمق	المهدس
خواب دیدن	دوش کورمک	الحلم
بیدار شدن	اویانمق	اليقظ
صاف نمودن	سوزمک	الزويق

التعری	صویق	عریان شدن
الشد	چکمک	کشیدن
الرفی	اورمک	تفیدن
والتصغیر	اورمک	تابیدن
الکسر	قیرمق	شکستن
التقطیف	قوپارمق	چیدن
القسط	قازیمق	کندن
الحل	چوزمک	کشادن
التوبیخ	کیرلتمک	سرزنش کردن
التطهیر	پاک ایتمک	پاک کردن
التنظیف	تمیزلتمک	تمیز نمودن
القصر	صقمق	فشردن
الطی	دوشرمک	برچیدن
الدک	اوغمق	مالیدن
النظم	دیزمک	نظم دادن
الصف	دوزمک	ترتیب کردن

براه گذاشتن	دوزتمك	التصليح
مهرردن	مهرملك	الحتم
برگردانیدن	دوندرمك	التدوير
خشکانیدن	قورتمق	التنشيف
گردانیدن	جویرمك	التقليب
عادت کردن	الشمق	التعود
عوض نمودن	دكشمك	التبديل
امتحان کردن	صنامق	التجربة
شیه کردن	بكنزتمك	التشيه
آمیختن	قارشدرمق	الخلط
چپسانیدن	پاشدرمق	اللاصق
ستودن	بكنمك	العجب
آفرین کردن	كوزلايتمك	التحسين
استهزا کردن	ذوقلنمك	التسخن
كشت نمودن	سیرایتمك	الفرجة
سپاحت نمودن	كنزمك	الدوران

الطواف	طولا شفق	کردیدن
الشمس	بر کدر مک	جمع نمودن
الحرق	هچ قمر مق	حکمه کردن
التمطی	کر نمک	خیازه کردن
الطرش	قوص مق	قی کردن
التبسم	صر تمق	خزیدن
المشط	طرامق	شانه کردن
الخریشه	طرماق	خراس کردن
السحن	بیله مک	تیز کردن
الحلاقة	تراش ایتک	تراشیدن
التثیت	محکم ایتک	استون نمودن
التعلية	یو کسک ایتک	فراز کردن
آل توطئة	آلحق ایتک	نشیب کردن
التکیر	بینوک ایتک	بزرک نمودن
التصغیر	کوچک ایتک	کوچک کردن
التطویل	اوزون ایتک	دراز کردن

الاستقبال	قارشولق	پیشوازی کردن
الاقدار	بجزءك	قوه داشتن
الارضاع	امزرمك	شیردادن
الاشتیاق	ارزومك	ارتق کشیدن
التبخیر	توتسولمك	دود کردن
المعاشره	كچنمك	عشرت کردن
العداوة	بولاشمق	دشمنی کردن
التخفيف	خففلمتك	سیك کردن
التقصیر	قصه ایتمك	كوتاه نمودن
لتوسط	اورته ایتمك	میانہ کردن
التعريض	اتلی ایتمك	پهن کردن
التضييق	طار ایتمك	تنك کردن
التفسيح	سیر ایتمك	معتلر کردن
الترقيق	ایجه ایتمك	بارید کردن
التسخين	قالین ایتمك	درشت کردن
التدم	پشپان اولق	پشپان کشتن

التعوق	لجکمک	دیرماندن
المصافلة	طال قاوقلق	هوزکی کردن

واقول وبالله التوفيق واسئله الهداية الى اقوم الطريق
 پس اللهمك توفيقه دیرم واقوم طریق هدایه استرم
 پس بتوفیق خدای تعالی میگویم ودرخواست کنیم اروهدایت
 کردن را واهراست

الراس	باش	سر
قرص الراس	تبه	فرق سر
الشوشة	برجم	کا کل
الدماغ	بینی	مغز
الجبهة	الن	پیشانی
القفا	اکه	هیره
الاذن	قولاقي	کوش
بنات الاذن	قولاقي توزي	بنا کوش
الحاجب	قاش	ابرو
العين	که	چشم

المهذب	كريك	مژه
الجفن	قباق	سريوش
الحال	بك	خال
الانف	برون	بيتي
الحد	يكاق	مارض
الفم	آغنر	دهن
الحنك	طماق	كام
الذقن	چكه	زنج
الشفة	دوداق	لب
الضرس	ازوديش	دندان طاهونه
السن	دیش	دندان
اللسان	دل	زبان
الرقبة والعنق	بيون	کرداز
اللاحية	صقال	ریش
الشارب	بيق	سيل
الشعر	قيل	موى

الوجه	یوز	روی
الزور	بوغازدی	بیخ کلو
الکتف	اوموز	دوش
العضد	قول	بارو
الساعد	بیلک	ساق دست
المعصم	بیلک	
المرفق	دیرسک	ارنج
الید	ال	دست
الاصبع	پارمق	اتکشت
الكف	اوج	کف دست
راحة الكف	ال ایامی	
الظفر	طرنق	ناخن
التفرة	فسکه	زدن بسر انگشت
الشبر	قارش	وجب
الفتز	شله	سیلی
الاط	قه لته	نعل

الصدر	کوکس	سینه
البطن	قارن	شکم
السرة	کوبک	نافه
الظهر	ارقه	پشت
الثدى	ممه	بستان
الجنب	یان	پهلو
الخصر	بوکز	پهلو
الوسط	بل	میان
الذکر	چوک	کبر
البیضتان	طشاقلر	خایه ها
الدبر	کوت	کون
الفخذ	بوط	زان
الركبة	دیز	زانو
الساق	بالدیر	ساق
الرجل	ایاق	پای
رجل	مچاق	قلم پای

پاشنه	طبان	القدم
مهزی پای	اوچه	الکعب
مهره پا	طپوق	الکاهل
روده	بغرضق	المصران
اشکنبه	اشکنبه	الکرش
زهرة	اود	المرارة
سیزر	دلاق	الطحال
دل	یورك	القلب
جگر	جگر	الکبه
رك	طمر	العرق
استخوان	کمک	العظام
کرچه	بوکرك	الکلو
پوست	دری	الجلد
خو	قان	الدم
کو	ات	اللحم
ریه	ایرین	القیح

البزاق	تو كرك	آف
المخاط	سموك	اب بينى
الغائط	بوق	كه
البول	سدك	شاش
الشحم	ايچ ياغى	بى
اليمين	صاغ	راست
اليسار	صول	چپ
الخلف	ارد	پس
الامام	او ك	پيش
الفوق	يوقارو	بالا
التحت	اشاغى	پايين

قطعة فى بيان الملبوس

بو قطعه كيه جك شيلر بياننده در

الشاش	دلپند	جبین های نازله
العمامة	صارق	دستاد
الطربوشى	فس	فس

العرقية	عرقین	عرقی
القميص	کوملک	پبراهن
القفتان	اوزن انثاری	قبای داراز
السديري	يلك	نیمتن
الكم	يك	آستین
الذيل	اتك	دامن
اللباس	طون	ریز جامه
السروال	شلوار	شلوار
الذكه	اوچقور	بندزیر جامه
الحرام	قوشاق	کمر بند
الحف	چدك	موزه
السرموجه	يشمق	رو بند
القبقاب	نعلین	نعلین
المرکوب	پاپوش	پاپوش

قطعة فی بیان وصف انسان

انسانک صفاتی بیان حقننده بر قطعه در

الانسان	کشی	مردم
الرجل	آدم	مردم
الذكر	ارکک	نر
الاشی	دیشی	ماده
الزوج	اره	شوهر
المراة	عورت	زن
الزوج	چفت	چفت
الابن	اوغل	پسر
البنت	قز	دختر
الاخ	قرداش	برادر
الاخت	قرقنداش	خواهر
الصبي	اوغلان	کودک
الاسم	آد	نام
الوالد	بابا	پدر
الوالدة	انا	مادر
الجد	دده	پدزپدو

الربیب اوکی اوغل بسر اندر
 الربیة اوکی قز دختر زن
 شذرة فی بیان الحیوانات والبهائم والطیور والوحوش
 وحشرات الیوت
 بوقطه حیوانات وبهائم ووطیور ووحوش وحشرات
 بیوتلر بیاننده در

الفرس	ات	اسب
الحصاره	ایغر	اسب تر
الحجرة	قصراق	مادیان
المهر	طای	کره
البغل	قاطر	استر
الجمال	دوه	شتر
سنام الجمل	اور کج	پشت شتر
الحمار	اشک	خر
البقر	صغر	کاوه
الجاموس	مانده	کامش

المجل	بوزاغی	کوساله
الثور	اوکوز	کاو
المغرب	کچی	بز
الجدی	اوغلاق	بزغاله
التیس	تکه	برکوه
الضأن	قیون	کوسقند
الکبش	قوج	قوج
الرمیس	قوزی	بزه
القرن	بوینوز	شاخ
الزبل	فشقی	سرکین
الذنب	قویروق	دنبه
اللیه	قویریق یاغی	روغن دنبه
الصوف	یوک	پشم
قطعه فی بیان الوحوش بوقطعه برنج		
بیان ایدر		
الاسد	ارسلان	شیره

